

R e s p u b l i c a

Fjodor Ivanovič Ť u t č e v /1803 - 1873/:

Večer, déšť a mlžná hlána ...
Skriváncí se ozval hlas?
Tys to, milovníku rána,
v tenhle pozdní, mrtvý čas?
Tvoje píseň rozjásaná
v tenhle mrtvý, pozdní čas?
Jako strašlivý smích blázna
celou mojí duší trás.

1836

30. výročí ukončení II. světové války.

Západní představitelé válečné koalice prezident R o o s e w e l t a předseda vlády Ch u r c h i l měli za války zřejmě jiné představy o budoucnosti Evropy. President Franklin Delano Roosevelt doufal, že po skončení války získá spolupráci Sovětského svazu a že se s ním budou spolupracovat při budování nových Spojených národů. A z toho důvodu byl ochoten učinit Stalinovi určité ústupky, aby si jeho spolupráci zajistil. Naproti tomu nedůvěřivý Winston Churchill se všemožně snažil omezit ruský vliv ve východní Evropě.

Roku 1945 se tato velká trojka sešla v Jaltě na Krymu a Roosevelt a Stalin byli postaveni před určité problémy v Polsku a jiných oblastech Evropy. Přece však jak se napsal Rooseveltův osobní poradce Charles B o l e n d, účastník Jaltské konference: "Kdyby Sovětský svaz dodržel Jaltské dohody situace ve východní Evropě by dnes byla jiná. Velká trojka vydala v Jaltě prohlášení v němž se zavázala, že ve všech osvobozených zemích napomůže zřízení svobodných vlád jež budou odpovídat vůli tamního lidu. Jak si S t a l i n vykládal tuto historickou deklaraci v osobozené Evropě se velmi brzy jasně ukázalo v případě Polska. Nikita Ch r u š č o v ve svých pamětech vzpomíná jak komunisté organizovali v Polsku první poválečné volby a v Kremlu se podle Chruščova v té době rozšířil vtip o t.zv. objektivnosti polských voleb: Říkalo se - víte jaké mají v Polsku volební urny? Hodíte do nich Mykolajczyka a vypadne vám Gomulka. Mnozí lidé věřili, jak řekl Chruščov, že většina Poláků hlasovala pro lidovou stranu, jejichž vůdcem byl Stanislav M y k o l a j c z y k a že výsledek voleb byl zfalšován, aby zvíťazili komunisté.

Když se po válce velká trojka sešla v Postupimi, bylo už zcela jasné, že Sovětský svaz nemá v úmyslu dovolit Západu mluvit do toho jak Moskva organizuje záležitosti států východní Evropy. Západní spojenci se marně snažili přimět Moskvu, aby dodržovala dohodu o společné policii ve věci okupovaného Německa a rozdělení Německa se postupně stávalo nezvratitelnou skutečností. Snaha dojednat účinné mírové smlouvy se státy východní Evropy, které byly za války v Hitlerově táboře pokračovala, avšak bezvýsledně. Podobně bylo odsunuto k neúspěchu úsilí řešit německou otázku, navíc komunisté zvyšovali svůj tlak na Turecko a Řecko a tamní vnitropolitická situace začala být kritickou. Spojené státy na to reagovaly t.zv. Trumanovou doktrínou z r. 1947. Skončila tak snaha po další spolupráci a Západ se tak postavil na odpor proti další sovětské rozpínavosti. Přesto však americká iniciativa v Řecku a Turecku neznamenal ještě radikální zvrát ve vztazích mezi Washingtonem a Moskvou. Avšak prominentní americký časopis uveřejnil mezitím články amerického diplomata George K e n n o n a, který poprvé vyznačil nové rysy americké zahraniční politiky jež se měly v budoucnosti vyznačovat především zásadou zadržování sovětské rozpínavosti.

Vnitropolitickému a zahraničněpolitickému komunistickému tlaku v západní Evropě zejména ve Francii a Itálii západní státy účinně odolaly Marshallovým plánem. Marshallův plán hospodářské obnovy Evropy také

znamenal, že se americká vláda snažila změnit opatření proti sovětským krokům v politiku širší spolupráce mezi východní a západní Evropou včetně Sovětského svazu. Ten se však postaral o to, aby se do Marschallova plánu nepřipínal ani jeden východoevropský stát i když na př. Československo a Polsko projevíly zprvu zájem.

Fak došlo v únoru 1948 ke komunistickému převzatu v Československu a tohož roku začala blokáda Berlína a studená válka byla v plném běhu. Založení Severoatlantického sdružení v r.1949 bylo jen logickým vyvrcholením událostí, které za pět let změnilly politiku spolupráce na politiku otevřené konfrontace.

Nyní 30. let po skončení II.světové války se činí nové pokusy odstranit alespon ty nejhorší následky rozdělení Evropy a najít nové možnosti další spolupráce. Konference o evropské bezpečnosti a spolupráci se nyní sice sleduje s tak velkými nadějemi jako vývoj z konce II. světové války, ale bude-li však toto jednání o Evropě úspěšné může se přičinit o to, že politická uvolnění napětí mezi Západem a Východem bude podloženo hmatatelnou skutečností a bude také trvalá.

To byly poznámky Johna Alberta z Hlasu Ameriky.